

Posudek vedoucí diplomové práce

Bc. Milan Matějka, Briccius Gauszke ze Zhořelce v kontextu kamenosochařství poslední třetiny 15. století, Praha 2017

Milan Matějka si vybral za předmět své diplomové práce téma obtížné, které je metodicky složité uchopitelné a dotýká se samotných hranic metod dějin umění. Briccius Gauszke je v dějinách umění pojímán jako autor s poměrně bohatým oeuvre, i když s ním nemůžeme s jistotou spojit žádné konkrétní dílo. Je zachycen v dobových pramenech 70.–90. let 15. století ve Zhořelci, v Kutné Hoře a částečně i ve Vratislavi (snad jde o jednu osobnost). Konstrukce autorských připsání vznikla na základě formální podobnosti kamenosochařské výzdoby vratislavské radnice, Kamenného domu v Kutné Hoře, Mikulášské brány ve Vratislavi a Mariánské brány ve Zhořelci. Především ve druhé polovině 20. století pak vznikala a sílila uměleckohistorická představa o dalších realizacích, která měl Mistr Brikcí vytvořit.

Literatura k tématu je velmi obsáhlá a zmínky o Gauszke v ní nesoustavné a rozptýlené; tato složitá problematika navíc vyžaduje dlouhodobé studium spojené s památkovou heuristikou na území tří států. Proto byla zvolena struktura práce, která umožnila poprvé sumarizovat dosavadní dílčí poznatky: představuje hypotetické dílo B. Gauszkeho ve víceméně chronologickém sledu s detailním přehledem názorů i diplomantovou kritickou reflexí. Představena jsou tak všechna díla, která se objevila v literatuře v souvislosti s dotyčným autorem. Této jakési katalogové, či spíše monografické části (nejde vpravdě o katalog, neboť se zde neobjevují např. informace o materiálu či rozměry, není zde žádné katalogové záhlaví) předchází zdařile metodicky uchopený úvod s přehledem dosavadního bádání. Po monografických studiích, které jsou samotným tělem práce (popis, analýza) následuje jakési diplomantovo shrnutí a jeho představa o oeuvre B. Gauszkeho. Součástí práce je i kapitola o "uměleckém školení" či spíše o původu stylu tvorby tohoto sochaře.

Práce má rozsah 94 stran odborného textu včetně 402 poznámek pod čarou. Milanovi Matějkovi je vlastní metoda formálního popisu a analýzy, včetně stylové komparace. V náročné problematice středoevropského sochařství pozdní gotiky se výborně orientuje, zmíněné metody zdařile aplikuje. Kriticky reviduje dosavadní badatelská připsání, sám stanovuje atribuce nové, snaží se argumentovat své datace. Z práce je zřejmý dlouhodobý diplomantův zájem o tuto problematiku a snaha sledovat širší fenomén pogerhaertovského sochařství na území Českého království i širší střední Evropy. Kladný dojem bohužel ruší jazyk, kterým je práce napsána. Kromě některých ne zcela šťastných větných konstrukcí jsou zarážející a nepřijatelné germanismy přebírané ze zahraniční literatury. Týká se to zejména označení sochařských monumentů z Vratislavi, Zhořelce a Budyšína (např. pobyt Jana Zhořeleckého v Görlitz, Nikolaitor ve Wroclawi, práce pro landeshauptmana a pod.). Po metodické stránce bych uvítala v monografických studiích jednotlivých děl jakési dílčí autorovy závěry, resumování a důvody datování a připsání. Určité slabiny jsou i v logice argumentační následnosti a zpětné ověřitelnosti autorových postupů. V podobě, ve které práce odevzdána, zjistíme jeho konkrétní názory až z popisků v obrazové příloze. Navíc chybí jakékoliv provázání mezi obrazovou přílohou a textem.

Nepochybuji o diplomantově erudici a kompetentnosti k tak jednoznačným závěrům, k jakým ve své práci dochází (týká se např. autorství sanktuaria v kostele sv. Trojice v Kutné Hoře, výzdobě arkýře ve vratislavské radnici či dekorativních prvků Sankturinovského domu). Problém spočívá v nižší schopnosti argumentovat tyto závěry v písemném projevu. Postup argumentace není zcela

bezchybný, což snižuje kredibilitu diplomantových závěrů (dílčí problematiku připsání představil M. Matějka i na studijní exkurzi ÚDU FF UK do Vratislavi na jaře letošního roku). I když si je diplomant vědom problematičnosti autorských připsání v rámci konceptu hutě, dílny či v chronologickém sledu hypotetických stylových a kvalitativních proměn (s takřka nulovou oporou v datování), přeci jen se pohybuje na pomyslné metodické hranici relevance formální analýzy.

V závěru práce oceňuji diplomantovu snahu podat charakteristiku "typického rukopisu" B. Gauzkeho. Jeho typickým projevem je "monumentální heraldická reprezentace" obsahující vegetabilní vlys, oslí hřbet, sloupek dekorativně rámuje znak, postavu štítonoše a používání hvězdovitých motivů v mikroarchitektuře. Zajímavé je též jeho srovnání s Hanušem z Olomouce (Hansem von Olmütz) působícím ve Zhořelci.

Diplomová práce i přes uvedené námitky bohatě splňuje požadavky kladené na tento typ práce.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit stupněm výborně až velmi dobře.

V Praze dne 5. 9. 2017

doc. PhDr. Michaela Ottová, Ph.D.

Konkrétní otázky, doplňky a připomínky:

- Jaká je forma psaní jména Bricci(us) - kde a v jakých pramenech se setkáváme s přízviskem Gauszke a co znamená?
- Jak vysoká je archivní jistota o pobytu BG ve Vratislavi před jeho odchodem do Kutné Hory?
- Za která díla byli odpovědní ostatní kameničtí cechmistři v Kutné Hoře? Nezdůrazňujeme roli BD v rámci kutnohorského sochařství příliš?
- Co znamená přítomnost identické značky na pastoforiu ve sv. Trojici a na kameni (sochařsky neopracovaném) na sv. Barboře? Opravdu by takovýto autor osekával jednoduché kameny na stavbu či dělal prostou kamenickou dekoraci? Jaktó, že není identická kamenická značka na radnici ve Vratislavi?
- Uvítala bych detailní typologickou a ikonologickou analýzu vegetabilního dekoru v 15. století (viz např. práce V. Kubíka k akantu).
- Božena Guldan má druhé příjmení – Klamecka. Takto se těžko v bibliografii identifikuje.
- Za problematické považuji srovnání postoje rytířů v arkýři vratislavské radnice a nedochovaného sv. Václava na opěrném pilíři sv. Barbory v Kutné Hoře. Nejde pouze o blízký stylový původ? Musí být shodné datování? S tím souvisí problém časové i stylové jednoty výzdoby průčelí a arkýře radnice (s. 42).
- Smlouva s Místrem Hanušem byla uzavřena 1482, nikoliv 1488 (s. 49).

- K diskuzi o datování stavby či přestavby lodě sv. Trojice v Kutné Hoře: V současné době ji kutnohorští archiváři doplňují negativním zjištěním jakékoliv zprávy z předhusitské doby o existenci kaple, kostela či oltářní fundace. Byly tam vůbec v té době šachty?